

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

НН інститут культури і мистецтв

Кафедра хореографії та музично-інструментального виконавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту культури і мистецтв

О.А. Устименко-Косоріч

2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологія наукових досліджень

галузь знань 02 Культура і мистецтво

Спеціальність 024 Хореографія

освітня-програма/програми Хореографія

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією

НН інституту культури і мистецтв

« 30 » серпня 2019 р.

Голова О. Ф. Руденко

Суми – 2019

Розробник:

Єременко Ольга Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри музично-інструментального виконавства

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри хореографії та музично-інструментального виконавства

Протокол № 1 від «29» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри

О.В. Єременко, доктор педагогічних наук, професор

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Магістр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
1-й		1-й	
Лекції			
18 год.		4 год.	
Практичні, семінарські			
10 год.		4 год.	
Лабораторні			
Самостійна робота			
60 год.		82 год.	
Консультації:			
2			
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин – 90			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» є формування дослідницької компетентності магістрантів. Специфіка майбутньої професійної діяльності випускників магістратури педагогічних університетів вимагає від них досвіду науково-пошукової роботи щодо вдосконалення змісту та організації освітнього процесу у сфері мистецької освіти, вміння теоретично обґрунтовувати свої методичні знахідки в межах хореографічного мистецтва.

Основними завданнями опанування дисциплін «Методологія наукових досліджень» є: ознайомлення магістрантів з актуальними напрямками наукових досліджень у сфері хореографічного мистецтва; висвітлення методологічних основ розвідок у галузі хореографічної освіти та розпізнавання кола проблем під час дослідження процесів, явищ, питань і користування новітніми методами наукового інформаційного пошуку; формування навичок та вмінь теоретичного аналізу, практичної апробації, обробки, оформлення та презентації результатів виконаної дослідницької роботи, необхідні для підготовки й захисту магістерської роботи.

Засвоєння програмного матеріалу дисципліни «Методологія наукових досліджень» забезпечує оволодіння загальними та фаховими компетенціями

відповідно до освітньо-професійної програми «Хореографія»: здатність навчатися та самонавчатися; здатність знаходити, обробляти інформацію з різних джерел; здатність сумлінно виконувати професійні обов'язки, усвідомлювати соціальну значущість майбутньої професії; здатність до абстрактного мислення в процесі науково-дослідницької діяльності в сфері хореографічного мистецтва; здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність до розроблення та управління проектами; здатність критично осмислювати основні світоглядні теорії і принципи у навчанні та професійній діяльності; здатність до управлінської діяльності на рівні навчального хореографічного колективу (ансамблю танцю), академічної групи, кафедри з дотриманням принципів корпоративної культури; здатність продукувати креативні ідеї, обговорювати їх в команді, розробляти алгоритм їх практичного втілення в арт-проекті та ефективно вирішувати завдання по його реалізації; володіння філософською концепцією, мистецькими знаннями та вміння їх застосовувати в професійній діяльності; володіння методами роботи над творами різної форми, жанру, стилю хореографічного мистецтва; здатність використовувати мистецько-педагогічний потенціал хореографії для ствердження гуманістичних цінностей; здатність здійснювати дослідницьку діяльність у сфері хореографії, усвідомлювати логіку та основні етапи наукової роботи; здатність виявляти новітні тенденції та перспективні напрями розвитку хореографії; здатність створювати навчально-методичне забезпечення з мистецьких дисциплін.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою вивчення дисципліни є опанування дисципліни «Музичні інформаційні технології». Попереднє засвоєння курсів «Основи наукових досліджень», «Педагогіка», «Психологія», «Філософія» в контексті освітньо-професійної програми «Хореографія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 024 Хореографія сприятиме опануванню дисципліни «Методологія наукових досліджень» другого (магістерського) рівня вищої освіти.

3. Результати навчання за дисципліною

Результати навчання за дисципліною «Методологія наукових досліджень» передбачають такі вміння, як аналізувати наукову літературу та педагогічну практику; здійснювати науковий пошук у всесвітній інформаційній мережі; узагальнювати окремі факти і робити певні висновки стосовно ефективності запропонованої методики (авторської програми); створювати діагностичний апарат конкретних наукових розвідок; планувати та здійснювати педагогічний експеримент; оформлювати та презентувати результати своїх наукових досліджень згідно з новітніми вимогами. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати специфіку наукових досліджень у галузі мистецької освіти; логіку науково-педагогічного-дослідження; правила оформлення магістерських робіт та регламент їх захисту.

<p>Знання: світоглядних орієнтирів та принципів загальної культури.</p> <p>Уміння: аналізувати й інтерпретувати соціально-культурні явища і процеси, аргументувати власні оцінні судження.</p> <p>Комунікація: полілог під час здійснення соціально-культурних процесів.</p>	ПРН 1	Сформованість світогляду, активної громадянської позиції, загальної культури. Уміння аналізувати й інтерпретувати соціальні та культурно-мистецькі явища і процеси, аргументувати власні оцінні судження.
<p>Знання: концептуальних та методологічних підходів в галузі хореографічно-дослідної діяльності.</p> <p>Уміння: володіти методологічними підходами з метою їх застосування в науково-дослідній роботі.</p> <p>Комунікація: полілог в галузі науково-дослідної, хореографічної діяльності та суміжних дисциплін.</p>	ПРН 2	Володіти сучасними концептуальними та методологічними знаннями в галузі мистецької науково-дослідної, професійної хореографічної діяльності та суміжних дисциплін.
<p>Знання: теорії та методології хореографічної освіти.</p> <p>Уміння: здійснювати самостійний науковий пошук в галузі хореографічного мистецтва.</p> <p>Комунікація: взаємодія в галузі хореографічного мистецтва з метою формування готовності до наукової діяльності.</p>	ПРН 4	Знання теорії та методології хореографічної освіти. Готовність до науково-педагогічної діяльності. Здатність до самостійного наукового пошуку в галузі хореографічного мистецтва.
<p>Знання: тенденцій розвитку хореографічного мистецтва</p> <p>Уміння: аналізувати мистецькі явища та інтерпретувати їх в контексті хореографії.</p> <p>Комунікація: взаємодія в галузі хореографічного мистецтва з метою формування готовності до наукової діяльності.</p>	ПРН 7	Здатність враховувати сучасні тенденції розвитку мистецтва в професійній діяльності; здатність аналізувати мистецькі твори, інтерпретувати їх в процесі хореографічної діяльності.
<p>Знання: загальнокультурних принципів у професійній діяльності.</p> <p>Уміння: удосконалювати власний інтелектуальний та загальнокультурний рівень.</p> <p>Комунікація: полілог в галузі науково-дослідної та фахової діяльності.</p>	ПРН 9	Здатність вдосконалювати та розвивати власний інтелектуальний та загальнокультурний рівень протягом всього життя та в професійній діяльності.
<p>Знання: видів, напрямів, стилів хореографічного мистецтва.</p> <p>Уміння: визначати хореографію як мистецький феномен.</p> <p>Комунікація: взаємодія з приводу визначення видів, напрямів та стилів хореографії.</p>	ПРН 10	Визначати хореографію як мистецький феномен, розрізнати основні тенденції її розвитку, класифікувати види, напрямки, стилі хореографії.
<p>Знання: особливостей виробничих питань.</p> <p>Уміння: дискутувати та застосовувати аргументи під час з'ясування виробничих проблем.</p> <p>Комунікація: взаємодія з приводу з'ясування виробничих питань.</p>	ПРН 12	Дискутувати і аргументовано відстоювати власну точку зору в процесі вирішення виробничих питань.
<p>Знання: специфіки фахової хореографічної діяльності.</p> <p>Уміння: створювати належний психологічний клімат під час фахової діяльності.</p> <p>Комунікація: полілог з метою забезпечення успішності фахової діяльності.</p>	ПРН 13	ПРН 13 – Уміння створювати належний морально-психологічний клімат під час спільної професійної діяльності.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	Студент володіє теоретичними знаннями з курсу «Методологія наукових досліджень» у межах освітньо-професійної програми Хореографія, досконало володіє практичним матеріалом (вільно ним оперує, грамотно його виконує, вміє застосовувати отримані знання), вміє використовувати набуті знання та практичні вміння в практичній діяльності. Студент повністю розкриває наукову проблему, показує глибокі знання використаної літератури, викладає теоретичний матеріал логічно грамотно, послідовно й самостійно. Відмінно оперує понятійно-термінологічним апаратом. Студент демонструє здатність комунікативного впливу на слухача, розвинуте критично-аналітичне мислення.

82-89	Студент на достатньому рівні володіє теоретичним матеріалом, оперує понятійно-термінологічним апаратом. Але разом із тим допускає неточності, робить помилки, має місце недостатня аргументованість при викладанні матеріалу.
74-81	Студент досить повно володіє практичним матеріалом. Демонструє певні навички та уміння при створенні макету магістерської роботи, але не має достатнього професійного та виконавського комплексу (допускає несуттєві методичні неточності тощо).
64-73	Наукову проблему в основному розкрито, студент оволодів сутністю завдання, показує знання використаної літератури, намагається аналізувати факти, робити висновки, але при цьому допускає грубі помилки і не може самостійно викласти матеріал щодо заданої теми.
60-63	Практична підготовка за рівнем відповідає вимогам, студент демонструє певні навички, але форма виступу нестабільна, є помітні погрішності методичного характеру.
35-59	Студент емоційно скутий, наукову проблему не розкриває, не розуміє основної сутності завдання, не може зробити висновки й узагальнення. Виступ невизначений.
1-34	Недбалість студента щодо забезпечення ефективності власної підготовки. Не демонструє належної форми виступу та необхідних професійних навичок для створення макету магістерської роботи за спеціальністю 024 Хореографія.

Розподіл балів

Поточний контроль										Разом	Сума
РОЗДІЛ 1					РОЗДІЛ 2						
T.1.1	T.1.2	T.1.3	T.1.4	T.1.5	T.2.1	T.2.2	T.2.3	T.2.4	T.2.5	75	100
Поточний контроль											
7	7	7	7	8	8	8	8	8	7		
Контроль самостійної роботи										25	
3	3	3	3	3	2	2	2	2	2		

T 1.1, T 1.2 ... T 4.3 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є виконання практичних завдань, тестові завдання, залік.

6. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Методологія наукових досліджень.

Тема 1.1. Проблеми мистецької освіти в контексті євроінтеграційних процесів.

Тема 1.2. Методологічні орієнтири досліджень у галузі мистецької освіти.

Тема 1.3. Етапи наукового дослідження та його методи.

Тема 1.4. Основні елементи наукових досліджень та їх обґрунтованість.

РОЗДІЛ 2. Організація наукових досліджень і оцінка їх ефективності.

Тема 2.1. Наука й наукові дослідження.

Тема 2.2. Інформаційна база наукового дослідження.

Тема 2.3. Методика теоретичних і експериментальних досліджень.

Тема 2.4. Технологія виконання магістерських робіт.

Тема 2.5. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Методологія наукових досліджень.

Тема 1.1. Проблеми мистецької освіти в контексті євроінтеграційних процесів.

Розкривається значення мистецької освіти у формуванні духовності особистості, вплив різних видів мистецтва на фахову підготовку здобувачів освіти. Розглядаються функції мистецької, зокрема, хореографічної освіти.

Тема 1.2. Методологічні орієнтири досліджень у галузі мистецької освіти.

Висвітлюються поняття «методологія», «методологічні основи», «мистецька освіта»; розглядаються методологічні аспекти як основа подальших методичних орієнтирів науково-педагогічного дослідження; обґрунтовуються національний, гуманістичний, особистісний, культурологічний та ін. підходи у галузі хореографічної освіти.

Тема 1.3. Етапи наукового дослідження та його методи.

Характеризуються основні методи наукових досліджень: загальнонаукові (аналіз, зіставлення, порівняння, систематизація, узагальнення та ін.), конкретно наукові (пошуково-бібліографічний, теоретичного моделювання, ретроспективний, логіко-системний, хронологічно-структурний, метод періодизації та ін.); емпіричні (анкетування, опитування, спостереження, педагогічний експеримент, інтерв'ювання, діагностичні завдання та ін.).

Тема 1.4. Основні елементи наукових досліджень та їх обґрунтованість.

Обґрунтовуються основні структурні особливості досліджень (вступ, розділи, висновки до розділів, загальні висновки, додатки, анотації), підкреслюється необхідність відповідності поставлених завдань дослідження сформульованим висновкам. Розглядаються різні види наукових публікацій: доповідь, тези, стаття, реферат, посібник, кваліфікаційна робота, монографія та ін.

РОЗДІЛ 2. Організація наукових досліджень і оцінка їх ефективності.

Тема 2.1. Наука й наукові дослідження.

Розглядається сутність науки, відмінності наукового знання від повсякденного, характеризуються види наукових досліджень.

Тема 2.2. Інформаційна база наукового дослідження.

Розглядається загальна характеристика кваліфікаційної роботи, відбувається огляд стану означеної проблеми, пошук та обробка наукової інформації.

Тема 2.3. Методика теоретичних і експериментальних досліджень.

Розглядається організація та хід проведення педагогічного експерименту, що складається з констатувального та формувального етапів та результатів математичної статистики. Висвітлюється констатувальний аспект означеної проблеми, визначаються компоненти даного феномена, критеріально-рівнева база експерименту.

Тема 2.4. Технологія виконання магістерських робіт.

Характеризується специфіка виконання магістерських робіт в залежності від обраної спеціальності 024 Хореографія.

Тема 2.5. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження.

Висвітлюються загальні вимоги до оформлення кваліфікаційних робіт, правила конструювання таблиць, посилань, використаних джерел, додатків; відбувається ознайомлення студентів з Положенням про кваліфікаційні роботи (правила проведення передзахисту та захисту магістерських робіт).

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин										
	Денна форма					Заочна форма					
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.		Самост. роб.	Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.
РОЗДІЛ 1. Методологія наукових досліджень											
Тема 1.1. Проблеми мистецької освіти в контексті євроінтеграційних процесів.	10	2	0			8	10				10
Тема 1.2. Методологічні орієнтири досліджень у галузі мистецької освіти.	8	2	0			6	12	2			10
Тема 1.3. Етапи наукового дослідження та його методи.	10	2	0			8	10				10
Тема 1.4. Основні елементи наукових досліджень та їх обґрунтованість.	10	2	0			8	12	2			10
РОЗДІЛ 2. Організація наукових досліджень і оцінка їх ефективності											
Тема 2.1. Наука й наукові дослідження.	10	2	2			6	12		2		10
Тема 2.2. Інформаційна база наукового дослідження.	10	2	2			6	8				8
Тема 2.3. Методика теоретичних і експериментальних досліджень.	10	2	2			6	8				8
Тема 2.4. Технологія виконання магістерських робіт.	10	2	2			6	10		2		8
Тема 2.5. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження.	12	2	2		2	6	8				8
Усього годин	90	18	10		2	60	90	4	4		82

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Проблеми мистецької освіти в контексті євроінтеграційних процесів.	2	
2	Методологічні орієнтири досліджень у галузі мистецької освіти	2	2
3	Етапи наукового дослідження та його методи.	2	
4	Основні елементи наукових досліджень та їх обґрунтованість.	2	2
5	Технологія виконання магістерських робіт.	2	
6	Організація експериментальних досліджень у галузі мистецької освіти.	2	
7	Діагностичний апарат науково-педагогічних досліджень.	2	
8	Особливості формувального експерименту в межах окремих мистецьких дисциплін.	2	
9	Правила оформлення магістерських робіт та їх захист.	2	
Разом		18	4

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Наука й наукові дослідження	2	2
2	Інформаційна база наукового дослідження	2	
3	Методика теоретичних і експериментальних досліджень	2	
4	Технологія викладання магістерських робіт	2	2
5	Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження	2	
Разом		10	4

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Проблеми мистецької освіти в контексті євроінтеграційних процесів.	8	10
2	Методологічні орієнтири досліджень у галузі мистецької освіти	6	10
3	Етапи наукового дослідження та його методи.	8	10
4	Основні елементи наукових досліджень та їх обґрунтованість.	8	10
5	Наука й наукові дослідження	6	10
6	Інформаційна база наукового дослідження	6	8
7	Методика теоретичних і експериментальних досліджень	6	8
8	Технологія виконання магістерських робіт	6	8
9	Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження	6	8
Разом		60	82

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: АБУ, 2002. 480 с.
2. Дороніна М. С. Технологія наукових досліджень (схеми та приклади): *навч. посібн.* Харків: ІНЖЕК, 2006. 100 с.
3. Ковалев А. И. Прологомены к методам научным исследований: учебн. пособ. Харьков: ВИД «ИНЖЕК», 2005. 312 с.
4. Коротков А.Є. Все про танець: *довідник*. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2005. 90 с.
5. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень: *навч. посібник*. Київ: Кондор, 2003. 192 с.
6. Малихін О.В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних закладів: теоретико-методологічний аспект: *монографія*. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2009. 307 с.
7. Методологія наукових досліджень : *навч. посіб.* / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 236 с.
8. Отенко І. П. Основи наукових досліджень: конспект лекцій. Харків: ХНЕУ, 2010. 80 с.
9. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі. Київ: Центр навч. літ-ри, 2003. 116 с.
10. Панковская П. Я. Методология научных исследований: курс лекций. Минск.: ООО «Информпресс», 2002. 176 с.
11. Пилипчук М. І., Григор'єв А. С., Шостак В. В. Основи наукових досліджень: *підручник*. Київ: Знання, 2007. 270 с.
12. Пушкар А. И., Потрашкова Л. В. Основы научных исследований и организация научно-исследовательской деятельности: *учебн. пособ.* Харьков: ИНЖЭК, 2008. 280 с.
13. Пушкар О. І., Єрмоленко О. А. Основи наукових досліджень: конспект лекцій для студентів спеціальності 7.050209 усіх форм навчання. Харків: Вид. ХНЕУ, 2005. 88 с.
14. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень: *навч. посібн.* Київ: ІЗМН, 1997. 244 с.
15. Сопко В. В. Основы научных исследований: *учебн. пособ.* Киев: УМК ВО, 1990. 148 с.
16. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень: *підручник*. Київ: Знання, 2005. 309 с.
17. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень. Київ: Слово, 2003. 240 с.
18. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: *підручник*. Київ: Знання, 2008. 310 с.
19. Черкасов В.Ф. Основи наукових досліджень у музично-освітній галузі: підручник.– Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, Харків: ФОП Озеров, 2017.– 316 с.

Додаткові:

1. Ніколаї Г. Ю. Методологія та технологія науково-педагогічних досліджень: *навч. посібн.* Суми: Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. 108 с.
2. Ніколаї Г. Ю. Проблема методологічного забезпечення наукових досліджень студентів. *Педагогічні науки*: зб. наук. праць. Суми: Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1998. С. 60–66
3. Ніколаї Г. Ю. Розвиток музично-педагогічної освіти: методологічний дискурс. *Педагогічні науки*: зб. наук. праць. Суми: СумДПУ, 2007. Частина четверта. С. 326-333.
4. Ніколаї Г. Ю. Системний та діяльнісний підходи в наукових дослідженнях майбутніх учителів музики та художньої культури. *Педагогічні науки*: зб. наук. праць. Суми: Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. С. 180–187.
5. Орлов В. Ф. Професійне становлення майбутніх вчителів мистецьких дисциплін: теорія і технологія: монографія. Київ: Наукова думка, 2003. 262 с.
6. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : *навч. посібник*. Київ: 2002. 270 с.
7. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих : *навч.-метод. посібник*. Київ : ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.
8. Сучасна мистецька освіта: реалії та перспективи: зб. наук. праць / відп. ред. Г.Ю.Ніколаї. Київ-Суми: СумДПУ, 2004. 212 с.
9. Тушева В.В. Основи науково-педагогічних досліджень: навч.-метод. посібник. Харків, 2006. 219 с.
10. Мистецька освіта в контексті європейської інтеграції: зб. наук. праць / гол. редкол. [та перекл. з пол.] Г.Ю.Ніколаї. Суми: СумДПУ, 2005. 320 с.
11. Мистецька освіта в контексті європейської інтеграції: теоретичні та методичні засади розвитку: тези міжнар. наук. конф. / гол. редкол. [та перекл. з пол.] Г.Ю.Ніколаї. Київ-Суми: СумДПУ, 2004. 400 с.
12. Шариков Д.І. Класифікація сучасної хореографії: напрями, стилі, види //Вісник КНУКіМ: Зб. наук. пр. Серія Мистецтвознавство.Вип.14. Київ, 2006. с.117-127.

Інформаційні інтернет-ресурси:

1. Сайт Національної академії наук України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua/UA/Pages/default.aspx>
2. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 236 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://isp.kiev.ua/images/Page_Image/Library/Methodology_Zatserkovny_Tishayev_Demidov.pdf
3. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 607 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Methodol.pdf>

**9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна**

Персональний комп'ютер або ноутбук, мультимедійний проектор та екран, аудіо колонки.